

ULKOMAISEN KIRJALLISUUDEN TARKASTELUA GRANSKNING AV UTLÄNSK LITTERATUR

Toimittaja — Redaktör: Jukka Huopaniemi

SYDNEY D. BAILEY: *British Parliamentary Democracy*. Second edition revised. Houghton Mifflin Company, Boston 1962. 281 s.

Kirjoittaja on toiminut mm. Hansard Society — Englannin parlamentissa käytyjä keskusteluja päivittäin ja viikottain selostavaa julkaisua (Hansard) toimittavan seuran — sihteerinä sekä toimittanut aikakauslehteä Parliamentary Affairs. Siten hän on joutunut seuraamaan tiiviisti parlamentin ja hallituksen työskentelyä. Tästä johtuneeksi myös, että hän viljelee mielellään sitaatteja parlamentissa käytetyistä puheenvuoroista ja muita esimerkkejä, jotka onnistuneesti valaisevat ja selventävät esitystä. Englannin parlamentaarinen järjestelmä on onnistuttu esittämään harvinaisen suppeassa tilassa, mutta silti järjestelmän tärkeimmät puolet riittävästi huomioonottaen. Teos on tarkoitettu lähinnä suurta yleisöä ja korkeakoulujen perusopetusta varten, ja erityisesti amerikkalaista lukijakuntaa varten, mitä osoittaa esim. amerikkalaisen kirjoitustavan (Labour pro Labor ym.) käyttö. Juuri ulkomaalaisia varten kirjoitettuna se tuntuukin sopivan hyvin myös Suomessa käytettäväksi. Uusimassa laitoksessa on otettu huomioon viime vuosina Isossa Britanniassa tapahtuneet merkittävät uudistukset — M. N.

GORDON BROOK-SHEPHERD: *Anschluss. The Rape of Austria*. MacMillan & Co. Ltd., London 1963. 223 s.

Pyöreästi kaksikymmentäviisi vuotta sitten Adolf Hitler otti ensimmäiset askeleensa valtapoliitiikan kentällä miehittämällä vanhan kotimaansa Itävallan. Maaliskuussa 1938 Kolmas Valtakunta aloitti valloitustensa sarran alistamalla Itävallan »Anschlussissa» rajoihinsa — eikä laukaustakaan ammuttu, pikemminkin koko valtausta tapahtui puhelinkeskustelujen kautta. Wienin valtaus hajotti taivaan tuuliin Versaillesin rauhan unimaailman ja natsiruoskan painajainen kahmaisi otteeseensa itäisen Euroopan; Itävallan Anschlussin kautta nousi esi-rippu toisen maailmanpalon ensimmäisen (vielä verettömän) näytöksen edessä.

Gordon Brook-Shepherd on luotettavaan lähdeaineistoon nojautuen kartoittanut kirjassaan »The Rape of Austria» Anschlussin tapahtumat sekä pyrkinyt saattamaan ne mielekkääseen historialliseen syy-yhteyteen toisiinsa nähden. Hän on syventynyt saksalaisiin, englantilaisiin ynnä itävaltalaisiin arkistoihin sekä tutkinut Nürnbergin sotasyyllisyysoikeudenkäynnin lukuisia pöytäkirjoja, eritoten Hermann Göringin, Joachim von Ribbentropin ja toisten natsijohtajien lausuntoja. Hän on myös haastatellut tuon ajan vielä eläviä valtiomiehiä, kuten Itävallassa kansleria Kurt von Schuschniggia sekä ulkoasiainministeriön poliittisen osaston päällikköä Theodor von Hornbostelia ja Englannissa Avonin jaarlia alias Anthony Edenia, joka erosi ulkoministerin tehtävästään kolme viikkoa ennen Anschlussin toteuttamista.

Tuloksena on sujuvasti ja elävästi koottu reportaasi, taitavalla kynällä ja tyyllillisin tehokeinoin laadittu autenttinen »päiväkirja», joka kylläkin luettuna kiinnostaa ja jopa tempaa valtaansa, mutta joka tieteellisenä kokonaisuutena on jokseenkin kevyt eikä jaksu tuoda ajan ongelmiin paljoakaan uutta valaistusta. Kirjan kuvituksella on oma kiinnostavuutensa. — P. A. K.

MERLE FAINSOD: *How Russia is Ruled*. Revised edition. Russian Research Center Studies, 11. Harvard University Press. Cambridge, Mass. 1963. 684 s.

Fainsods kända arbete av år 1953 har utkommit i en ny omarbetad upplaga, med bevarande av den tidigare dispositionen. Omarbetningen är motiverad inte bara av utvecklingen inom Sovjetunionen efter 1953 utan också av sovjetforskningens snabba frammarsch under 1950-talet — flertalet av den kompletterande litteratur som Fainsod rekommenderar in en bilaga är tryckt efter 1953.

Som bokens titel antyder, är det meningen att ge en så konkret och realistisk bild av maktutövning i Sovjetunionen som möjligt. Ungefär halva boken ägnas följaktligen åt partiets utveckling, dess struktur och verksamhet. Ett enda kapitel handlar om författ-

ningen, andra kapitel ägnas administrationen, polisväsendet, militären, industrin och jordbruket med särskild hänsyn till frågan om partiets kontroll över alla dessa institutioner. Partiets ideologi, rättsväsendet samt tidsningspress och andra masskommunikationsmedel hör däremot till de frågor som inte alls eller endast i förbigående beröres i boken. Författarens mångsidiga grepp på uppgiften kommer utan tvekel att för boken bevara dess tidigare ställning som en av de mest betydande handledningarna i sovjetpolitik. Den resonerande framställningen och de utförliga historiska översiktarna inrymmer en mängd av konkreta fakta och upplysningar men gör å andra sidan boken mindre lämpad som aktuell uppslagsbok. — K. T.

TORSTEN GIHL: *Om freden och säkerheten. Nationalism och internationalism*. P. A. Norstedt & Söner. Stockholm 1962. 372 siv.

Professori Gihl käsittelee teoksessaan maailman kansojen yhteistyöpyrkimysten taustaan liittyviä tekijöitä ensimmäiseen maailmansotaan saakka. Hän selvittää mielenkiintoisella tavalla erityisesti viime vuosisadan kansallisia virtauksia Euroopassa sekä niiden suhteita yleismaailmallisiin aatteisiin. Gihl suhtautuu yleensä kriittisesti nationalismiin, jota hän pitää eräänlaisena uskontona. Olisi kuitenkin ollut syytä kiinnittää enemmän huomiota teollisen kehityksen ja nationalismin välisiin suhteisiin, koska näyttää siltä, että nationalismin voimistuminen liittyy määrättyyn taloudelliseen kehitysvaiheeseen. Tässä valossa voidaan paremmin ymmärtää nationalismin nykyiset ilmenemis- muodot latinalaisamerikkalaisessa ja afroaasialaisessa maailmassa sekä sen suhde kolonialismiin, jota Gihl tarkastelee lähinnä eurooppalaisesta näkökulmasta.

Historiallisesta perspektiivistään huolimatta Gihl puuttuu myös jossain määrin ajankoh- taisein kysymyksiin arvostellen mm. Yhdistyneiden kansakuntien toimintaa Kongossa. Myöhemmän kehityksen valossa arvostelu kuitenkin vaikuttaa ennenaikaiselta. Koska tekijä ilmeisesti aikoo jatkaa tutkimuksiaan käsittelemällä Kansainliiton ja YK:n vai- heita, hänellä on vielä mahdollisuus syven- tyä viimeaikaiseen kehitykseen, joka on avannut aivan uusia näköaloja kansallisiin ja kansainvälisiin pyrkimyksiin. — G. v. B.

STEPHEN R. GRAUBARD AND GERALD HOLTON (ed.): *Excellence and Leadership in a Democracy*. Columbia University Press, New York and London 1962. 222 s.

Teos sisältää 13 artikkelia tai pikemminkin esseitä, joissa useiden eri alojen edustajat esittävät ajatuksiaan johtajiston, monet eri- tyisesti poliittisen johtajiston kyvykkyydestä. Kirjoittajien joukossa on kuitenkin ainoas- taan yksi valtiotieteiden professori (J. Burns, Massachusetts), mutta sen sijaan useitakin psykiatreja, fyysikkoja, psykologeja ja histo- riolijoita. Tarkoituksena on selvittää ennen kaikkea Yhdysvalloissa polttavaksi tunnet- tua ongelmaa johtajiston laadusta. Kirjoi- tuksissa käsitellään esim. kysymystä, millai- nen johtajiston taso on Yhdysvalloissa ollut ja mitä oppia voitaisiin ottaa Länsi-Euroo- passä vallitsevasta tilanteesta. Valtiotieteelli- sesti mielenkiintoisimpina kirjoituksina mai- nittakoon psykiatrien Absen ja Jessnerin essee johtajuuden psykodynaamisista piir- teistä, Burns'n vertaileva esitys presidentin ja kongressin jäsenen lahjakkuudesta, jossa yhteydessä hän käsittelee mm. tulkintaa nel- jän puolueen järjestelmästä Yhdysvalloissa, sekä Pricen esitys hallinnollisista johtajista. Omalta kannaltaan kiintoisa on myös Hol- tonin kirjoitus tieteellisen tutkimuksen ase- masta ja lahjakkuuden merkityksestä tällä alalla. — M. N.

WILLIAM E. GRIFFITH: *Albania and the Sino-Soviet Rift*. The M. I. T. Press, Cam- bridge, Mass. 1963.

Tämä viime helmikuussa julkaistu kirja on ensimmäinen Massachusetts Institute of Technology Center for International Studies-nimisen instituutin aloittamassa, kan- sainvälistä kommunismia koskevassa sarjas- sa. Näiden tutkimusten on määrä analysoida kehityssuuntia kommunistisessa maailman- liikkeessä keskittämällä huomiota etupäässä tiettyihin kommunistipuolueisiin ja niiden merkitykseen kansainvälisessä järjestelmässä. Tämän tutkimussuunnitelman toteuttamista johtaa tarkasteltavana olevan kirjan tekijä.

Kiinan ja Neuvostoliiton välistä kiistaa ei voi täysin ymmärtää tuntematta Albanian ja maan kommunistipuolueen (johtajanaan En- ver Hoxha) siinä näyttelemää osaa. Kiina- laisten kommunistien hyökätessä »neuvosto- liittolaisia revisionisteja» ja heidän tapaansa johtaa maailmanliikettä vastaan suuntaamalla arvostelunsa kärjen Titoon ja Jugoslavian kommunistipuolueeseen, Neuvostoliiton joh- tajat taas näkivät hyväksi hyökätä kiinalai- sten »dogmatismia» vastaan arvostelemalla Hoxhaa ja hänen puoluettaan. Näitä joskus sekavia ja vaikeatajuisia tapahtumia, jotka ovat muovanneet kyseisten neljän maan suh- teitten kehitystä, selostetaan erinomaisen pe- rusteellisesti ja tekijän perehtyneisyys asiaan on ihailtava.

Sen lisäksi, että hän selvittää Albanian

osuuden venäläis-kiinalaisessa kiistassa, tri Griffith tarkastelee Albanian sisäisten poliittisten tekijöiden keskinäistä suhdetta ja niiden vaikutusta maan ulkopoliittiseen orientoitumiseen. Tämäntapaiset tutkimukset ilmaisevat tarvetta tasapainottaa kansainvälisten ilmiöiden tutkimusta kiinnittämällä asianmukaista huomiota sisäisiin tekijöihin. (Albanian tapauksessa tekijä mainitsee seuraavat tekijät: sisäisen uskonnollisen tai sosiaalisen yhtenäisyyden puuttuminen, kansan muukalaisviha ja eliitin suuren osan internationalismi sekä suhteellisen kiivas albanialainen nationalismi). Näiden sisäisten tekijöiden vaikutus ulkopoliittiseen päätöksentekoon vaikeuttaa, mutta ei tee mahdotonmaksiksi ulkopoliittikan vertailevaa tutkimusta.

Tri Griffith valmistee parhaillaan täydentävää tutkimusta, joka tulee käsittelemään viimeaikaisia tapahtumia. Tämä kirjoitus tullaan julkaisemaan *China Quarterly* -lyssä. — J. L. K.

DANIEL L. HOROWITZ: *The Italian Labor Movement*. Harvard University Press 1963. 356 s.

Rubriken kan tänkas leda läsaren att vänta sig en tämligen aktuellt betonad beskrivning såväl av de italienska arbetarnas fackliga och politiska verksamhet som av de centrala problemen i samband med organisation och olika poster i kollektivavtalen. Horowitz inskränker sig emellertid till att bjuda läsaren på en utförligt men flytande skriven historiebok om den fackliga rörelsens utveckling sedan tillkomsten för ca ett århundrade sedan tills dags dato, då landets arbetare samlats kring de tre stora fackliga centralorganisationerna: kommunistiska (och största) CGIL, kristligt-demokratiska, republikanska och socialdemokratiska CISL samt de autonoma socialisternas, m.fl:s UIL. Fackföreningsrörelsernas öden skärskådas i ljuset av Italiens särpräglade geografiskt, politiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt betingade förhållanden. Vid sidan om serveras läsaren tillika en lång och innehållsrik portion allmän politisk historia. Boken utmynnar i ett koncentrat om atmosfären under de olika utvecklingsskedena.

Ursprungligen var det meningen att enbart kommunistinflytandet över den efterkrigstida fackföreningsrörelsen skulle bli föremål för undersökningen men det visade sig snart, att problemet var mera omfattande än vad författaren ursprungligen tänkt sig. Åtta års forskarmöda lades ned och gav ett resultat, som ter sig mycket trovärdigt i synnerhet då författaren är en utomstående iakttagare, som i årtal tjänstgjort som Förenta Stater- nas attaché i arbetsfrågor med långvarig stationering bl.a. i Italien.

Intrycket av den italienska arbetarfackföreningsrörelsen domineras av mångfalden strukturella schismer i ett land som inte upplevt en revolution men som ändå säges ha varit revolutionärernas hemvist. Typiskt för landets fackföreningsrörelse är också de politiska ideriktningarnas markanta inflytande över de tidvis talrika fackliga förgreningarna. Bristen på institutionell kontinuitet, som orsakats av ovannämnda fenomen, visar sig vara så påtaglig, att man förstär varför det varit så svårt att hitta stoff till den begreppsanalys, som inte fått plats i boken. Författaren tycker sig emellertid ha observerat tecken under senaste årtionde, vilka tyder på att man på fackföreningshall äntligen är mogen att ta sig an avtals- och arbetsfrågor inte bara på centralorganisations- utan också på förbunds-, regional och lokal nivå. I framtiden skall denna tendens accentueras ytterligare p.g.a. den relativt sett snabba produktivitetsökning, som Italien visat fram under de allra senaste åren. — R. H.—s.

SAMUEL P. HUNTINGTON: *The Common Defense. Strategic Programs in National Politics*. Columbia University Press, New York 1961. 500 s.

SAMUEL P. HUNTINGTON ed.): *Changing Patterns of Military Politics*. The Free Press of Glencoe, New York 1962. 272 s.

Huntingtonin oman teoksen tarkoituksena on analysoida muutamia niistä poliittisen päätöksenteon prosesseista, jotka olivat ominaisia sodanjälkeiselle muutoksen aikakaudelle yhdysvaltalaisessa sotilaspoliittisessa ajattelussa. Erityistä huomiota kiinnitetään eräaseen sotilaspoliittikan sektoriin, nim. strategisiin ohjelmiin, ts. varustelujen kokonaismäärää, joukkojen tasoa ja aseita koskeviin päätöksiin omaksutun pelotusstrategian puitteissa.

Viitenätoista sodanjälkeisenä vuotena USA on saanut aikaan ainakin neljä suurta strategista ohjelmaa: strateginen pelotus, Euroopan puolustus (NATO), Amerikan mannermaan puolustus ja osittain myös rajoitetun sodankäynnin strategia näiden keskinäisen painopisteen ollessa pelotusstrategiassa rajoitetun sodankäynnin kustannuksella. Näihin ohjelmiin johtanutta kehitystä tarkastellaan lukuisista näkökulmista: ulkopoliittikan nopea mukautumiskyky, jota seuraavat ensiksi strategian hitaampi muuttuminen ja lopuksi rakennemuutokset: niiden prosessin lainsäädännöllinen luonne, joilla strategisia ohjelmia kehitetään toimeenpanovallan piirissä; toisaalta kongressin haluttomuus puuttua uusien suunnitelmien luomiseen, toisaalta sen pyrkimys määrärahasupistuksiin; vaihtoehtoisten ohjelmien mukauttaminen

pelotusstrategiaan sekä puolustushaarojen välinen kilpailu.

Teoksen tärkein sanoma on, että sotilaspolitiikkaa voidaan ymmärtää vain näkemällä se hallitusten suhtautumisena sekä ulkoisen että sisäisen ympäristön paineeseen. Huntingtonin pääteema on strategia, mutta lukija voi ammentaa hänen teoksensa ehtymätöntä taustatietoutta ohjusten tehokkuudesta Yhdysvaltain ulkopoliitiikan suuriin ongelmiin.

Saman tekijän toimittama teos sisältää seitsemän artikkelia »muuttuvasta sotilaspolitiikasta» ja katsauksen viimeaikoina ilmestyneeseen sotilaspoliittiseen kirjallisuuteen. Teos pyrkii tarkastelemaan uusia kehitysvirtauksia ja luomaan käsitteitä ja hypoteeseja niiden analysoimiseksi. Toimittajan kirjoittama ensimmäinen artikkeli käsittelee kahda alikehittyneille alueille ominaista väkivallan muotoa, vallankumoussotaa ja vallankaappauksia. Harold Lasswell formuloi uudelleen kaksikymmenvuotta sitten kehittämänsä »varuskuntavaltiohypoteesin» todeten sen vieläkin olevan relevantin politiikan tutkimukselle. Toisessa teoreettisessa artikkelissa David Rapoport hahmottelee siviili-sotilassuhteiden typologian: aseistettu kansakunta, pretorinen valtio, siviili- ja sotilasvaltio; samoin hän tutkii niiden yhteiskunnallisia ja poliittisia tarpeita. Lawrence Radway esittelee havaintojaan NATO:n sotakoulusta ja esikunnista kiinnittäen päähuomion yhteistoiminnan ongelmiin joukossa, joka koostuu sotilaiselta voimaltaan suuresti erilaisista maista edustajista. Raoul Girardet analysoi Ranskan neljännen tasavallan siviili-sotilassuhteita Algerian tapahtumain valossa ja Philip Abrams selvittää imperiumin häviämisen ja teknologian nousun aiheuttamia muutoksia brittiläisen upseeriston luokkakäyttämiseen. Martha Derthickin aiheena on ydinaseaikakauden puolustuspolitiikan vaikutus Yhdysvaltain perinteellisimmän sotilaisorganisaation, kansalliskaartin, poliittisen käyttämiseen ja valtaan.

Huntingtonin kokoelmaan voidaan helposti kohdistaa seuraava syytös: käsitellyt aiheet ulottuvat Spartan sotilaisesta järjestelmästä NATO:n esikuntiin ja käytetyt metodit vaihtelevat varuskuntavaltion osaa nykypäivän maailmassa koskevista leijuvista hypoteeseista yksityiskohtaisiin tilastotietoihin brittiläisten upseerien karriääristä. Niin muodoin artikkeleilla ei ole yhtenäistä aihetta eikä metodia. Kuitenkin niillä on yhteinen tarkoituksensa: viitoittaa tietä »uudelle», 1960-luvun sotilaspolitiikan tutkimukselle. — K. R.

MARSHALL D. SHULMAN: *Stalin's Foreign Policy Reappraised*. Russian Research Center

Studies, 48. Harvard University Press. Cambridge, Mass. 1963. 320 s.

Författaren till denna bok är professor vid Fletcher School of Law and Diplomacy och har tidigare varit biträdande chef för Harvard-universitetets Russian Research Center. Som bokens titel antyder, är det fråga om en »omvärdering» av Stalins utrikespolitik. Vad titeln däremot inte antyder är att det i praktiken är fråga om en granskning av perioden 1949—1953 i Sovjetunionens utrikespolitik.

Bokens avsikt är att illustrera författarens tes, som i huvuddrag går ut på att Stalins död inte i alla avseenden var en sådan vattendelare i sovjetisk utrikespolitik som man på många håll har velat framhålla. Han anser att sovjetledningen redan vid Berlinblockadens slut år 1949 hade insett att den dittills följda stela och hårda linjen i förhållandet till övriga stater var misslyckad eller i varje fall att ytterligare framsteg på den linjen inte mera kunde nås.

Huvuddelen av boken är ägnad åt en detaljbeskrivning av Berlinblockadens avveckling, inledningen av den s.k. fredskampanjen, som föregick den senare inriktningen på slagordet »fredlig samexistens», olika underhandlingar och kontakter mellan öst och väst i synnerhet rörande tysklandsfrågan samt nittonde partikongressen år 1952. I ett par kapitler behandlas Korea-kriget och de senare underhandlingarna om stillestånd i Korea. I motsats till den tolkning, som har velat se Korea-kriget som uttryck för östblocksaggressivitet, anser Shulman att detta krig främst motiverades av trycket från den revolutionära flodvågen i Kina, behovet att motverka amerikanska strävanden att etablera militära förposter i Japan samt antagandet att en isolerad framgång kunde nås i Korea relativt snabbt. Författaren betonar särskilt de sovjetiska ansträngningarna att begränsa kriget och dess konsekvenser så snart det visade sig att västmakterna genom FN här satte hårt mot hårt.

Boken berör även den interna utvecklingen i Sovjetunionen, västmakternas utrikespolitik och med särskild grundlighet franskas kommunistpartiets politik i relation till sovjetpolitiken. I slutkapitlet beröres bl.a. den sovjetiska debatten om periodiseringen av Sovjetunionens diplomatiska historia.

Läsarna kommer utan tvivel att betrakta denna bok som en nyttig beskrivning av ett viktigt skede i den sovjetiska utrikespolitikens oberoende av hur de önskar ställa sig till författarens personliga bedömningar och värderingar. Författaren har satt fingret på en rad omständigheter i sovjetpolitiken, som kan anses förebåda de senare årens samexistenspolitik. — K. T.